

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal

Natura 2000-område nr. 39
Habitatområde H39

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal.
Natura 2000-område nr. 39
Habitatområde H39

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, Mønsted Kalkgruber, Daugbjerg Kalkgruber, Mønsted Å, lobeliesø, damflagermus, blank seglmos.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen Vestjylland
Holstebrovej 31
6950 Ringkøbing
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-134-4

ISBN nr.

978-87-7091-135-1

Dato: 1. december 2011

Forsidefoto: Mønsted Å ved Blegebro
Fotograf: Louise Berg Hansen

Resume:

Natura 2000-plan for Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal (nr. 39). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	5
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	8
Igangværende pleje og genopretning	9
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	10
<i>Vurdering af tilstand</i>	10
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	13
Målsætning	13
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	16
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	18
<i>Modstridende interesser</i>	18
Indsatsprogram	19
<i>Generelle retningslinjer</i>	19
<i>Konkrete retningslinjer</i>	20
<i>Forslag til virkemidler</i>	21
Sammenhæng og synergi med vandplan	21
Strategisk miljøvurdering	22
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	23
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virke- midler	24
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	25
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	28

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

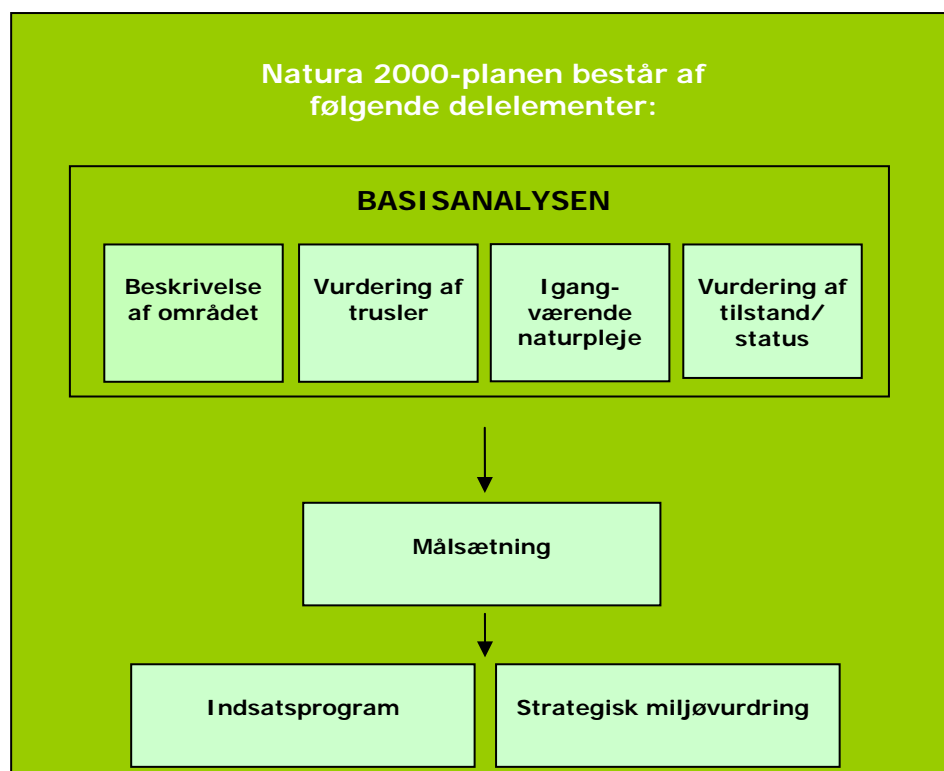
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Natura 2000-plan

henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandoplandet Limfjorden og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 740 ha, hvoraf 14,5 ha er statsejede. Området afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H39 (Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal). På [Naturstyrelsens hjemmeside](#), samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 39 – Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal		
Naturtyper:	Lobeliesø (3110) Søbred med smårter (3130) Næringsrig sø (3150) Brunvandet sø (3160) Vandløb (3260) Våd hede (4010) Tør hede (4030) Enekrat (5130) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230)	Urtebræmme (6430) Hængesæk (7140) Tørvelavning (7150) Rigkær (7230) Bøg på mor (9110) Bøg på muld (9130) Ege-blandskov (9160) Stilkeke-krat (9190) Skovbevokset tørvemose (91D0)
Arter:	Grøn kølleguldsmed (1037) Bækklampret (1096) Stor vandsalamander (1166)	Damflagermus (1318) Odde (1355) Blank seglmos (1393)

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Området strækker sig fra Daugbjerg og Mønsted i syd og forløber nordpå primært langs Mønsted og Jordbro ådalene indtil Liebes og Dalgas Plantager med lobeliesøen Birkesø mod nord.

I området ligger de to gamle kalkgruber Mønsted og Daugbjerg. De to gruber har i århundreder leveret kalk til byggeri i første omgang til kirker, senere til andet byggeri. Brydningen ophørte først i Mønsted Kalkgruber i 1978. Kalkgruberne udgør en international meget vigtig overvintringslokalitet for flere arter flagermus, herunder bl.a. damflagermus og gruberne har desuden stor kulturhistorisk interesse. Det er desuden værd at nævne de rødlistede arter hjortetunge og bægerbregne, som forekommer med velkendte bestande i området.

Vandløbskvaliteten i områdets to store vandløb, Jordbro -, og Mønsted Å er generelt god og vandløbene er levested for både bækklampret, grøn kølleguldsmed og odde. Ådalene indeholder nogle botanisk særdeles veludviklede kildevæld med karakteristisk vegetation, herunder væsentlige forekomster af den sjældne blank seglmos og en i øvrigt veludviklet mosflora.

På kanterne af de stedvis ret stejle ådale findes arealer med artsrige sure overdrev og tørre heder. Landbrugsdriften, herunder græsning er stort set ophørt i de to ådale.

Birkesø i den nordlige del af området har tidligere været en helt ren lobeliesø, der i udstrakt grad har været anvendt til badning. Omkring Birkesø og i den meget kuperede sydøstlige ende af området nær Mønsted Plantage ligger store hedeområder.

I Daugbjerg Plantage findes større arealer med artsrige stilkeke-krat. Flere af disse egekrat har i dag en fin drift med græsning.

Et område på omkring 12 ha omkring Daugbjerg kalkgruber er fredet

med henblik på at sikre kulturhistoriske, geologiske og botaniske værdier, samt at sikre og forbedre de biologiske værdier.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Å findes der en mere detaljeret gennemgang af arterne og naturtyperne på områdets udpegningsgrundlag. Se [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Natura 2000-området ligger i Viborg og Skive Kommuner og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Limfjorden.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering: Arealet med våd- og tør hede, surt- og kalkoverdrev, hængesæk og rigkær er over tid reduceret på grund af tilgroning med træer og buske samt afvanding og disse arealer ligger efterhånden isolerede fra hinanden. Naturtypernes tilknyttede plante- og dyrearter, herunder blank seglmos, har derved en øget risiko for at uddø, fordi de beskedne arealer ikke kan opretholde bestande af de pågældende arter.

Stor vandsalamander mangler egnede ynglevandhuller.

Næringsstofbelastning udgør en alvorlig trussel for områdets søer. Der er stadig for stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet og/eller evt. frigivelse af ophobet fosfor fra søbunden. Næringsbelastningen er yderligere problematisk for stor vandsalamander i de mindre vandhuller i området. Mønsted Å er på visse strækninger belastet af udledning af organisk materiale. Næringsbelastning fra dyrkede arealer udgør flere steder et problem for områdets rigkær.

Tilgroning: Der er tilgroning i form af uønsket opvækst af træer og buske på/ved en række lysåbne naturtyper. Levesteder for flere arter, fx blank seglmos påvirkes negativt af tilgroning med høje græsser, tagrør og vedplanter.

Der er problemer med tilgroning af høje græsser og urter på en række lysåbne naturtyper som fx surt overdrev, rigkær og tør hede. I stilkege-krattet er der konstateret en indvandring af skyggetålende træarter som fx bøg der kan udgøre en trussel mod skovnaturtypen.

Luftbåren belastning af kvælstof overskrides. Den laveste ende af tålegrænseintervallet er overskredet for alle kortlagte naturtyper i området. For næsten alle arealer med hængesæk, bøg på mor, bøg på muld, skovbevokset tørvemose, stilkege-krat samt sønaturtyperne lobeliesø og brunvandet sø er den højeste ende af tålegrænseintervallet overskredet for hele eller størsteparten af de kortlagte arealer.

Næringsbelastning i form af tilførsel af næringsalte fra oplandet og/eller evt. frigivelse af ophobet fosfor fra søbunden, udgør en trussel for områdets søer.

Uhensigtsmæssig hydrologi som en følge af dræning og grøftning udgør især en trussel mod forekomster af ådalenes rigkær og mod blank seglmos, der vokser i kildevæld og rigkær.

Uhensigtsmæssig drift: Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes eller ødelægges. Desuden er der en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyperne mod konvertering til andre træarter. Flere steder er der spærringer i vandløbene som udgør et problem for bæklampret.

Invasive arter: bjerg-fyr, hvidgran og andre invasive arter samt hjemmehørende arter der optræder invasivt, såsom ørnebregne og gyvel er en alvorlig trussel mod tør hede, enekrat og surt overdrev i området.

Igangværende pleje og genopretning

Langt hovedparten af de registrerede arealer med stilkege-krat er omfattet af egekrataftaler.

Hedearealer nær Birkesø er plejet af Viborg Kommune i form af rydning af træer samt afgræsning.

Et område på omkring 12 ha omkring Daugbjerg kalkgruber er fredet med henblik på at sikre kulturhistoriske, geologiske og botaniske værdier, samt at sikre og forbedre de biologiske værdier. Desuden skal fredningen opretholde eller genoprette den gunstige bevaringsstruktur for damflagermus, sikre levestederne for de øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse. Fredningen sikrer og forbedrer tillige de botaniske og entomologiske værdier i skoven omkring kalkgruben samt at muliggøre formidling af områdets værdier.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

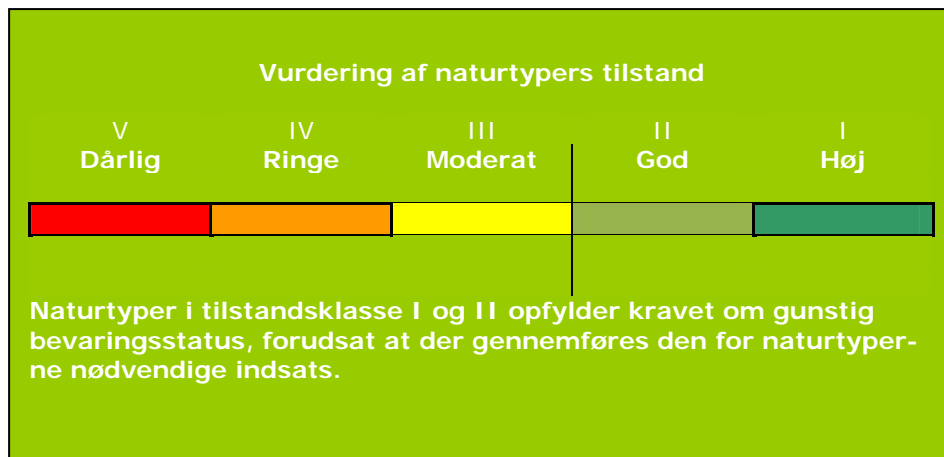
For en lang række naturtyper og for alle arter findes der ikke noget system til vurdering af deres tilstand.

For skovnaturtyperne i området gælder, at det kun er fredskovpligtige arealer, som på nuværende tidspunkt er kortlagt. Således er tilstanden nedenfor kun vurderet for fredskovspligtige skovnaturtyper.

Der er ikke registreret specifikke data (herunder arealdata) for egeblandskov, hvorfor det ikke er muligt at vurdere skovtilstanden samt bevaringsprognosen for denne skovtype.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 sø-typer. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen til naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

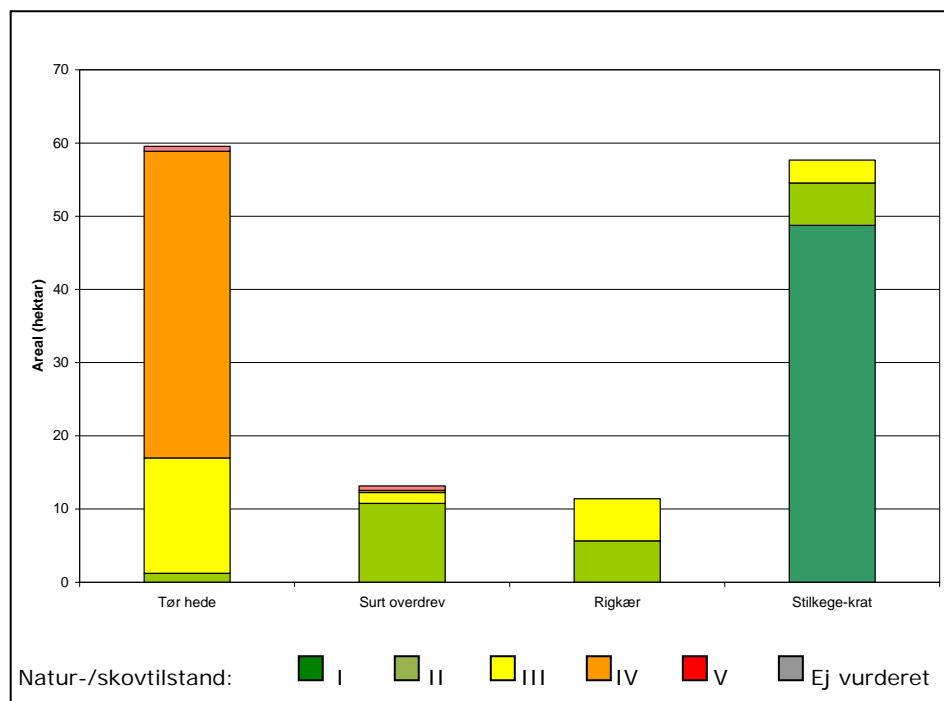
I figur 4a og 4b er vist natur/skovtilstanden for natura 2000 områdets naturtyper. I området findes der ca. 50 småsøer på under 5 ha, hvoraf 9 indtil videre er tilstandsvurderet. De er derfor ikke medtaget i figurerne.

I det følgende nævnes eksempler på tilstandsvurderinger i området (se figur 4a og 4b).

Figur 4a viser at tilstanden er moderat-ringe på næsten hele arealet med tør hede fordi der mangler karakteristiske arter og fordi der er problemer med tilgroning og manglende pleje.

For de sure overdrev gælder modsat at størsteparten af områderne har både en stor andel af karakteristiske arter og en god strukturtilstand. Dette resulterer i at størsteparten af det samlede areal med naturtypen har en gunstig naturtilstand.

Natura 2000-plan

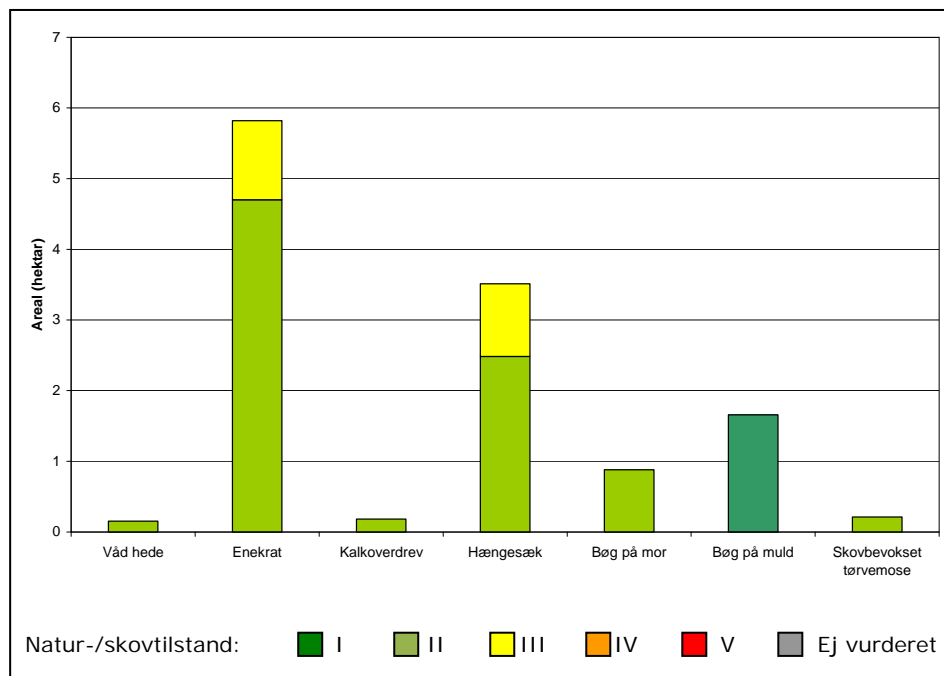
Figur 4a. Natur/skovtilstand for de Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet. Der er kun vist de fire typer med arealer over 10 ha. De øvrige naturtyper er vist i figur 4b.

Der er kortlagt 60 ha fredskovpligtig skov, hvoraf stilkege-krat udgør langt størstedelen. Omkring 95 % af det samlede registrerede areal med skovtyper er vurderet til gunstig skovtilstandsklasse (høj-god). Resten af arealet moderat skovtilstand.

Der er kortlagt 5 forekomster af næringsrig sø, hvoraf 1 har høj naturtilstand, 2 har god naturtilstand og 2 har moderat tilstand. Ligeledes er der kortlagt 3 brunvandede søer, hvoraf 2 har høj naturtilstand og 1 har moderat naturtilstand.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000- området på [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, større søer, vandløb og arter.

Figur 4b. Natur/skovtilstand for de mindste af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og Skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og de aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på lang sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Grøn kølleguldsmed på grund af en tilstrækkelig god vandløbskvalitet
- Bækklampret, dels på baggrund af en faglig vurdering af vandløbskvaliteten i de pågældende vandløb dels på baggrund af viden om artens forekomst i vandløbene
- Odder, dels på baggrund af viden om artens forekomst inden for området dels på baggrund af artens positive bestandsudvikling i Jylland de seneste år.
- Damflagermus på baggrund af to gennemførte tællinger af

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

- overvintrende dyr, der viser fremgang for bestanden.
- Vandløb i området pga. generelt gode fysiske forhold og tilfredsstillende vandkvalitet.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- De 4 søtyper på grund af stor belastning med næringsstoffer (både luftbåren og tilførsel fra overfladevand og fosforfrigivelse fra søbunden m.v.).
- Arealer med våd- og tør hede, enekrat, kalkoverdrev, surt overdrev, hængesæk og rigkær på grund af at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet på alle arealer.
- Surt overdrev og kalk-overdrev, da arealerne generelt er små og sårbare, samtidig er der problemer med tilgroning
- Arealer med hængesæk på grund af uhensigtsmæssig/dårlig hydrologi, tilgroning med vedplanter og invasive arter
- Arealer med rigkær på grund af, at den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet
- Skovtyperne bøg på mor, bøg på muld, stilkege-krat og skovbevokset tørvemose da belastningen med kvælstof fra luften overskrider laveste ende af tålegrænseintervallet for næsten alle arealer med skovnaturtyper i området
- Blank seglmos på grund af tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter, den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition på levestedet er overskredet og på grund af fragmentering af egnede levesteder

Prognosen er ukendt for:

- Urtebræmme, tørvelavning og stor vandsalamander på grund af manglende viden om naturtypens/artens forekomst i området
- Ege-blandskov, da skovtypen ikke er registreret på fredskovpligtige arealer

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsprognose for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsprognose for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk

niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsprognose sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden. Da der endnu ikke er udviklet et tilstandsvurderingssystem til brug for vurdering af areal og tilstand af levestederne for fuglearterne, er fastsættelse af målsætningen for de enkelte fuglearter på udpegningsgrundlaget sket på baggrund af en vurdering af, om størrelsen og kvaliteten af levestedet kan rumme bestanden, og ikke på om bestanden rent faktisk er til stede. De i planen angivne bestandsstørrelser er fastsat på baggrund af den officielle danske indmelding til EU.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinier angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinier for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

De to ådale og selve vandløbene Mønsted og Jordbro Åer udgør sammen med Daugbjerg plantage et stort, landskabeligt sammenhængende naturområde. Naturtyperne i ådalene, herunder også vandløbene sikres en god-høj naturtilstand. Det gælder især de store områder med tør hede, surt overdrev og rigkær.

Daugbjerg plantage med store arealer med stilkekekrat og med de to kalkgruber ved Mønsted og Daugbjerg udgør væsentlige dele af området. Kalkgruberne er af international betydning bl.a. for den nationale ansvarsart damflagermus. Kalkgrubernes funktion som et nationalt vigtigt overvintringssted for flagermus sikres.

Områdets truede naturtyper og arter sikres. Det gælder især våde- og tørre heder, kalkoverdrev, artsrige sure overdrev og rigkær. Ligeledes sikres levesteder for blank seglmos, der har en nationalt vigtig bestand i området. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Damflagermus i Mønsted Kalkgrube. Foto Peter Bundgaard

De større søer i området (over 5 ha) søges at opnå god naturtilstand. Dette forudsætter en god vandkvalitet.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen eller arternes levesteder hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning

I dette Natura 2000 område er der specielt fokus på den nationale ansvarsart damflagermus sammen med naturtyperne våd- og tør hede, kalkrigt- og surt overdrev og rigkær, som alle er truede naturtyper. Hertil kommer bilag II-arten blank seglmos.

De nævnte naturtyper er reduceret væsentligt i areal i de sidste årtier primært på grund af tilgroning i vedplanter, høje urter og græsser samt afvanding, tilplantning og opdyrkning. Forekomsterne består i dag overvejende af små og fragmenterede arealer, som dog fortsat stedvis indeholder en meget artsrig vegetation.

Området indeholder et potentiale for udvidelse af arealet med tør hede, surt overdrev, kalkoverdrev, hængesæk og rigkær. En øgning og sammenkædning af arealerne med tør hede, surt overdrev og rigkær forbedrer muligheden for at bevare og sikre spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske og meget sjældne arter. Derimod er der begrænset grundlag for at øge arealet med våd hede og tørvelavning. Derfor drejer det sig om at sikre de tilbageværende arealer.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000 området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for områdets udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede overvintrings, yngle- og fourageringsområder.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes højt og søges udvidet/sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt*
- *Arealet med tør hede udvides med i størrelsesordenen ca. 10-15 % i området og søges kædet sammen, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med surt overdrev søges udvidet og kædet sammen i området, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med kalkoverdrev og hængesæk søges udvidet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Rigkær, som er levested for eller potentielle/tidligere levesteder for den sjældne bilag II art blank seglmos målsættes højt. Arealet med rigkær udvides i det omfang de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Sure overdrev med forekomster af særlig artsrig vegetation, målsættes højt og søges udvidet og kædet sammen hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsprognose for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Der vurderes ikke at være modstridende interesser i dette område.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunalbestyrelsernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtypen mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med våd hede, hængesæk, tørvelavning*

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

og rigkær samt på levesteder for blank seglmos. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.

- 1.3 *Der sikres tilfredsstillende fourageringsmuligheder og uforstyrrede leve- og opholdssteder for damflagermus og odder.*
- 1.4 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold samt kontinuitet. Dette sikres via vandplanen og vil samtidig begunstige forekomsten af grøn kølleguldsmed og bæklampret. Skovnaturtyperne sikres skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 *Påvirkningen af næringsstoffer i mindre vandhuller forhindres og vandhullerne plejes med udgangspunkt i stor vandsalamanders krav til levestedet.*
- 1.6 *Der gennemføres pleje, herunder f.eks. rydning af skyggegivende træer og buske (især på sydvendte brinker) ved vandhuller med potentiale for stor vandsalamander.*
- 1.7 *Invasive arter som bjerg-fyr og hvidgran samt hjemmehørende arter som gyvel og ørnebregne der optræder invasivt bekæmpes vha. bedst kendte metode og deres spredning forebygges så vidt muligt.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Forekomsterne af tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, hængesæk, rigkær og levesteder for stor vandsalamander og blank seglmos søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- 2.2 *Der etableres et antal egnede ynglevandhuller for stor vandsalamander. Søerne indrettes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til ynglestedet.*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk*

situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovtype.

- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Arealet med tør hede øges med op mod 10 ha, arealet med kalkoverdrev med op mod 4 ha, arealet med surt overdrev med op mod 5 ha og arealet med rigkær med op mod 4 ha. Det samlede areal med våd hede sikres eller øges.*
- 4.2 *Levestederne for den sjældne bilag II art blank seglmos sikres og udvides eller sammenkædes om muligt.*

Forslag til virkemidler

Kommunalbestyrelserne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-

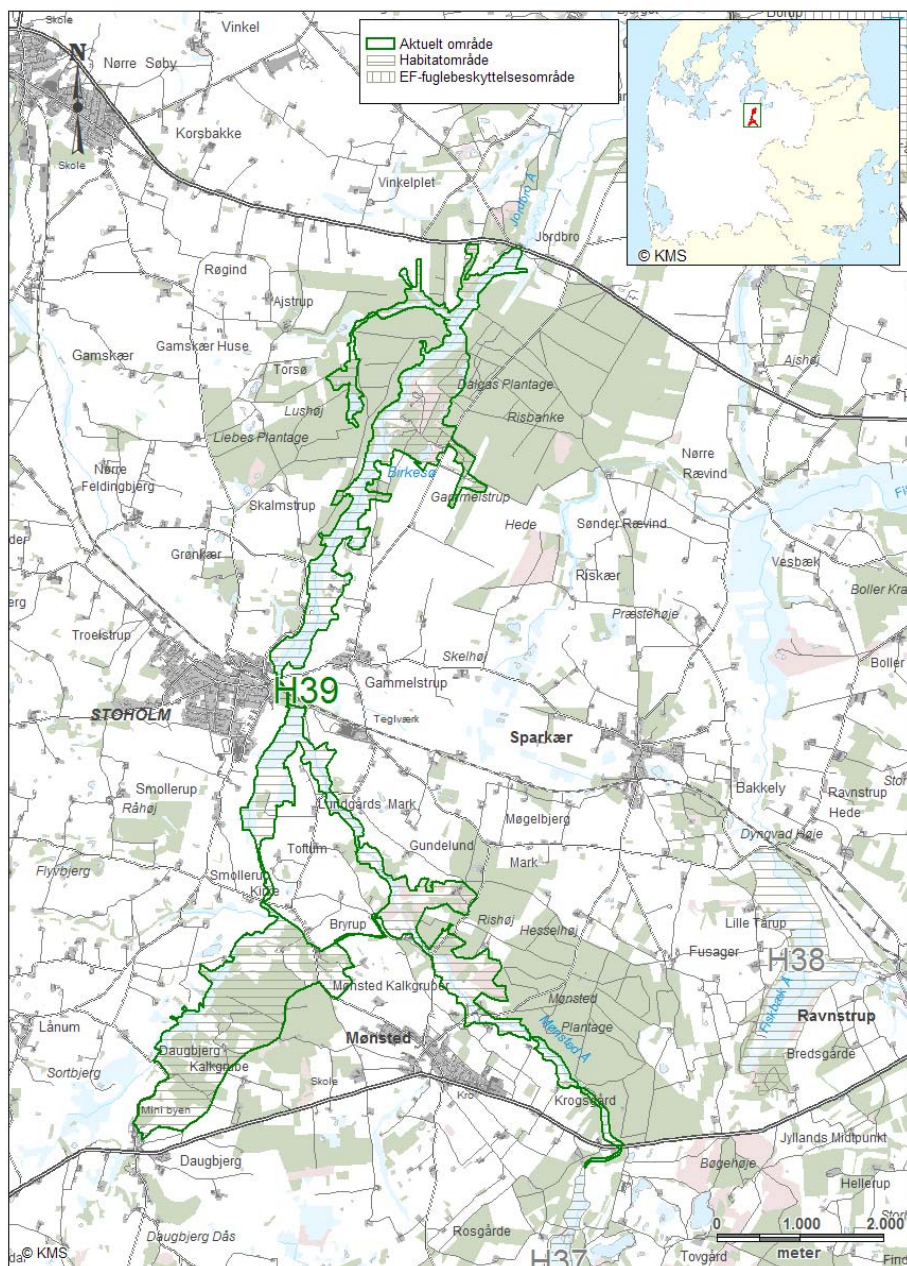
planen skal som udgangspunkt afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 39 Mønsted og Daugbjerg kalkgruber og Mønsted Ådal.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H39 (vandret grøn skravering).

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2- opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se [Naturstyrelsens hjemmeside](#) – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsprognose for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de

risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsprognose". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsprognose" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsprognose. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende drifts-

indsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sorterterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinsskala for naturtilstanden i 23 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen
Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N38
Bredsgård Sø

- kan læses på By og Landskabsstyrelsen hjemmeside, se [Naturstyrelsens hjemmeside](#) under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk